

ACC. NR. 2788

- 1 -

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland ..... Upptecknat av: Martin Larsson .....
Härad: Östbo ..... Adress: Platensgatan 23, Linköping .....
Socken: Rydaholm ..... Berättat av Sven Gustaf Jonasson .....
Uppteckningsår: 1930 ..... Född år 1854 i Rydaholm .....

Uppteckningen rör

R E G I S T E R .

Register.....	1
Gengångare.....	2
Gengångare.....	3-4
Dödsvarsel.....	5
Spöke.....	6
Hypnotisering.....	7-8
Lyte	9
Stämman möte med en död.....	10-11
Årsgång.....	12-14

A:o

2788

Om det är något en människa inte fått ut-
rättat före sin död, något, som de varit synnerligen angelägna
om, eller om deras sista vilja inte uppfyllts, visar de sej ofta
efter döden. Gamla fru Falk i Värmelshult gjorde själv i ord-
ning sin liksvepning, men pigorna gjorde inte riktigt, som hon
hade befallt, å de lämnades inte i fred, förrän de hade gjort
om allt efter hennes vilja.

Gengångare.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Larsson
Härad: Östbo Adress: Platensgat.23, Linköping
Socken: Rydaholm Berättat av S.G. Jonasson, Skaftarp.
Uppteckningsår: 1930 Född år 1854 i Rydaholm

A:o

Uppteckningen rör

Dä va en skollärare i Kälvarp, som va dö. Å han hade en liten stuga där. Å så va dä auktion efter honom. Jag hade redan då fått ont å urinstämman, så jag hade gått avsides in i buska. När jag sen kom å gick på vägen för att gå te stugan, mötte jag en som köpt en chiffonjé. Så hade han dragit ut låderna å tittat efter va som fanns där. Å då fick han tag i en cigarrlåda, där dä låg en mycket fin cigarr. "Rökare hit!" ropade han, för han rökte inte själv, "lådan kan jag ta hem, men cigarren vill jag inte ha." Då tyckte jag att jag skulle ta den, fast jag brukar inte heller röka. "Jag skulle vilja ha den", sa jag, "men tändsticker har jag inga." "Ja, dä ska jag snart visa dej", sa han, "var di finns."

Gengångare.

Å så gick han efter en tändstickslåda ute i köket. Å jag tände å rökade. Men jag rökte inte upp hela cigarren. "Ja, men dä gör väl ingenting, om jag tar tändstickerna med mej", sa jag, för jag tänkte tända om cigarren. På hemvägen fick jag åka med en annan bonde, å jag ville inte låta honom si, att jag rökte. När jag kom hem, hängde jag rocken i farsten. Tändsticksasken låg då i rocken. Dä va på torsdan, dä här. Sen på söndan, när jag skulle tända min fotogenlampa, tog jag av tändstickorna i rocken. Å då låg dä tre sångböcker å Nya testamentet å Fjellstedt på bordet. Å alla di böckerna lyfte sej upp från bordet, ett par decimeter, å lampan började skaka på bordet. "Va' i Herrens namn är dett^a?" skrek jag till, å som jag sagt dä, riste dä i mina tändsticker, som låg i köket. Jag sprang ut i köket, å just som jag kom in där, knäppte dä till i dörren ut. Så di får säga vad di vill. Men di kan inte ta ifrån mej tanken, att di döda rör på sej. Å för att jag inte skulle få nåt ont å't, la jag dit ett par tre tändsticker i asken å gick tebaks te Kålvarp med den. Somma vill tyda dä så, att dä ä den onde, som riste i mina tändsticker å allt sånt där. Di tror inte att di döda kan ge sej tekänna, men dä kan jag garantera för att di gör. Dä har jag erfärit många gånger.

P. 6

2788

Dödsvarsel.

Förr var det vanligt, att ungdomen gick omkring julaftonen å tittade i fönstren, för att se, hur andra hade det. Nu var det på ett ställe som de hade satt lämmar för fönstren. Då var det några pojkar, som kröp upp för att häkta å luckorna, men just som de skulle lyfta upp dem, fick de höra sång på gården, som när man sjunger ut lik. De ble rädda förstas, å sprang därifrån. Under året blev det mycket riktigt lik i det huset.

Dödsvarsel.

B. h.

2788

När jag bodde i skolan kom Kalle på Holmen in en kväll. Han skulle gå ett ärende uppåt byn. "När I går tillbaka, så titta in, så ska jag följa er ett stycke," sa jag. Det gjorde han också mycket riktigt å jag satte fram mat å bjö en på. Sen gav vi oss iväg. När vi gått ett stycke å kommit neranför berget, vände vi oss om å då var det, som om nå'n hade ta't ett ljus å satt på bordet i kammarn. "Nej se," sa Kalle, "låste du redit?" Vi gick tillbaka å kände efter, men det var låst, å jag gick runt hela huset, men såg ingenting märkvärdigt. Å ändå hade vi båda sett en hand, som satt ett ljus på bordet.

Spöke.

Landskap: ..... Upptecknat av: .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

C. i

Uppteckningen rör Hypnotisering.

Hypnotisering

Det finns de, som kan hypnotisera folk å befälla dem att göra vad som helst. I det avseendet indelas människorna i tre klasser: jordmagneter, luftmagneter å eldmagneter. Ska det säkert lyckas, måste det vara en eldmagnet, som hypnotiserar en eldmagnet, men det är viktigt att det är en hygglicer människa som gör ett, för så länge som det varar har den hypnotiserade människan den andres egenskaper. Ibland brukar den, som hypnotiserar ge den andre en knapp, å det inverkar, så han somnar.

En gång, var det en som hade dränkt se i en å, å man kunde inte få fatt på liket. Då tog en gubbe å hypnоти-

serade en pia å ledde henne fram till ån. "Va' ser du?" frågade han. "Näckabla, stubbar, sten å småfisk," svarte hon. Då ledde han henne ett litet stycke längre ner. "Vad ser du nu då?" frågte han. "Jag ser bara näckabla, stenar, stubbar å småfisk," svarte pigan. Då ledde han henne ett litet stycke till å frågade det samma. "Hu, hu, hu!" ropade pigan. "Va' ser du?" frågade gubben. "Jag ser ett lik, som har fastnat med ena benet i en alestubbe," sa pigan. Då väckte han henne, å när de sen undersökte saken, var det, som hon hade sagt.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

J. a.

2788

Lyte.   Säja va de säja vill, men den tiden en
kvinna går med barn är en farlig tid, å modern kan ådraga
barnet sjukdomar å men för hela livet. Här i socknen var
det en kvinna, som satt på teatern å skrattade, då hon var i
det tillståndet, å när barnet föddes, var det en idiot, som
skrattade å skrek.

Lyte.

- 10 -
ACC. NR. 2788

Landskap: ..... Upptecknat av: .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J. g.

Uppteckningen rör

Stämman möte med en död.

För många år sen var det två karlar,
som kommo överens om att när en av dem dött, skulle de mötas
varje julanatt på en plats mellan Kålvarp å Skaftarp, som
kallas Berget. Den ene hette Anders Olsson, men vad den andre
hette har jag glömt. Så dog en av dem, å den andre var tvungen
att med eller mot sin vilja gå till mötesplatsen varje jul-
natt. När historien blev känd, var det många som följde med,
för att se på å ofta fick han springa runt kring lagårdarna
för att bli av med en massa nyfikna pojkar. Det var särskilt
ett par som brukade följa med å de berättade, att en gång fick
han en ärfil, utan att de såg någon, som delade ut den, å en

Stämman möte med
en död.

annan gång såg de en svart hund, som reste sej på bakbenen å
la framtassarna på hans axlar. En gång ville han, att de som
följde med honom skulle gå före, men det vågade de inte.

Han brukade alltid stanna så länge på mötesplatsen, att de som
han hade i sällskap gick hem. På ottan frågade de honom sen:

"Hur länge var du där i natt?" - Jo, jag var där te klocka tre,"
svarade han.

2788

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Via

2788

Årsgång.

Om det skulle va riktigt bra, skulle de inte se dagsljuset på hele julafton utan ligga i ett mörkt rum å vänta, ända tills det blev kväll. Innan de sen började gå årsgång, skulle de gå till kyrkan å gå runt den tre gånger, å för varje gång skulle de blåsa in i nycklahålet.

För en 60, 70 år sen var här två snickare, som gick årsgång. Innan de började, band de ihop varandras armar, för att de inte skulle skiljas åt, om de fick se något som förskräckte dem. De blev halvtosiga till sist, å själva sa de, att de inte skulle vilja uppmana någon att gå årsgång.

Årsgång.

N:o

Landskap: ..... Upptecknat av: .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör Årsgång.

Årsgång.

För tre år sen bodde här en gubbe, som hette Anders Petter, å han brukte gå årsgång. År 1921 låg jag på Ljungby lasarett för urinstämning, å då hade han sett, att det skulle bli lik i närheten av skolan, å att det skulle bli en annan än jag, som skulle "läsa på gården". Se, jag brukar läsa ut lik. Då trodde förstås alla, att jag skulle dö, men det blev en annan i stället som bodde i närheten. Emellertid var det mycket riktigt som han hade sett, det var inte jag, som "läste på går'n" utan pastor Krook.

Anders Petter såg förresten sin egen begravning. Det var en julafton han gick ut på förstubron. Det var kallt, så han rös te å stod å funderade på, om han skulle gå in igen.

Då fick han höra att det klappade te nere vid laggårdsdörren.

I början trodde han, att det var pojkar, som var ute å tittade

i fönstren, men så fick han se ett likfölje med kista komma

emot se. En del säger, att han stod kvar hele tiden, men andra

påstår, att det kittlade så i nerverna, att han var tvungen att

gå in. Nu var det så, att hans hustru låg sjuk, hon hade brutit

benet av sej, å i början trodde han, att det var hennes lik-

färd han hade sett, Men före "Värfedan" hade han ändrat me-

ning å då förstod han, att det var honom det gällde. Han dog

också mycket riktigt. det året.

2788

KUNDS INVESTERINGS
FÖLJNINGSBOK